

Український центр контролю за
соціально небезпечними хворобами
Міністерства охорони здоров'я України

**ДУ «Український центр контролю за соціально небезпечними хворобами
Міністерства охорони здоров'я України»**

**ДУ "Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громашевського Національної академії медичних наук України"**

ВІЛ-інфекція в Україні

Інформаційний бюлетень

№ 44

(виходить з 1991 р.)

Київ - 2015

Авторський колектив:

ДУ «Український центр контролю за соціально небезпечними хворобами Міністерства охорони здоров'я України»:

директор, д. мед. н., проф. Н.М. Нізова;
заступник директора з питань профілактичної діяльності, досліджень та ресурсного розвитку, д. мед. н., проф. А.М. Щербінська;
заступник директора з питань організації медичної допомоги ВІЛ-інфікованим Л.І. Гетьман.

Центр моніторингу та оцінки виконання програмних заходів з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу

завідувач центру І.В. Кузін;
лікар-епідеміолог, ст.н.с. ДУ «ІЕІХ НАНМ України», к. мед. н. В.А. Марциновська;
лікар-епідеміолог А.І. Алексєєва;
медичний статистик, н.с. ДУ «ІЕІХ НАНМ України І.В. Нгуєн.

Відділ планування та організації медичної допомоги ВІЛ-інфікованим особам

завідувач відділу Я.В. Соболева;
лікар-інфекціоніст С.В. Рябоконт.

Відділ розвитку профілактичних послуг

спеціаліст з координації програм замісної підтримувальної терапії, к. псих. наук
І. О. Іванчук.

ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського Національної Академії медичних наук України»:

керівник лабораторії епідеміології парентеральних вірусних гепатитів і ВІЛ-інфекції пров.н.с., д. мед. н. Т.А. Сергєєва;
пров.н.с., к. мед. н. Ю.В. Круглов;
ст.н.с., к.б.н. О.В. Максименко;
н.с. О.М. Кислих.

Використання, передрук та цитування матеріалів Інформаційного бюлетеню можливе за умови посилання на ДУ «Український центр контролю за соціально небезпечними хворобами Міністерства охорони здоров'я України».

ЗМІСТ

1. Епідемічна ситуація з ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні станом на 01.07.2015 року	5
2. Оціночні дані щодо ВІЛ/СНІДу на початок 2015 року	11
3. Надання медичної допомоги людям, які живуть з ВІЛ	15
4. Про стан впровадження замісної підтримувальної терапії	17
5. Аналіз причин зняття з обліку ВІЛ-інфікованих осіб у ЗОЗ служби СНІДу у 2014 році	23
Додаток: таблиці 1 – 14.....	24

Перелік умовних скорочень

АРТ	антиретровірусна терапія
ВІЛ	вірус імунодефіциту людини
ГПР	групи підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ
ГФ	Глобальний фонд для боротьби зі СНІД, туберкульозом та малярією
ДПтСУ	Державна пенітенціарна служба України
ЗОЗ	заклади охорони здоров'я
ЗПТ	замісна підтримувальна терапія
ІЕІХ НАМН України	ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України»
ЛЖВ	люди, які живуть з ВІЛ
СЕМ	сероепідеміологічний моніторинг
СІН	споживачі ін'єкційних наркотиків
СНІД	синдром набутого імунодефіциту
ТБ	туберкульоз

1. Епідемічна ситуація з ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні станом на 01.07.2015 року¹

Протидія ВІЛ-інфекції/СНІДу залишається одним з пріоритетних завдань держави. Незважаючи на досягнуте зниження інтенсивності епідемічного процесу ВІЛ-інфекції, зросли ризики щодо поширення ВІЛ в умовах існуючої гуманітарної кризи та бойових дій на сході України.

За період 1987-2015 (6 міс.) рр. серед громадян України зареєстровано 271 942 ВІЛ-інфікованих особи, у тому числі 79 569 випадків захворювання на СНІД та 36 922 випадки смерті від захворювань, зумовлених СНІДом (табл. 1 Додатку).

Станом на 01.07.2015 р. у закладах охорони здоров'я служби профілактики та боротьби зі СНІДом під медичним наглядом перебувало 124 279 ВІЛ-позитивних громадян України, з них 31 509 хворих з діагнозом СНІД. Показник поширеності ВІЛ-інфекції складав 291,3 на 100 тис. населення та був на 7,2% менше показника за відповідний період минулого року. Показник поширеності СНІДу становив 73,8 на 100 тис. населення та зріс проти показника відповідного періоду минулого року на 1,5%. Зменшення кількості ВІЛ-інфікованих осіб під наглядом відбувалось переважно за рахунок ВІЛ-інфікованих жителів тимчасово окупованих територій Донецької області (табл. 2 Додатку).

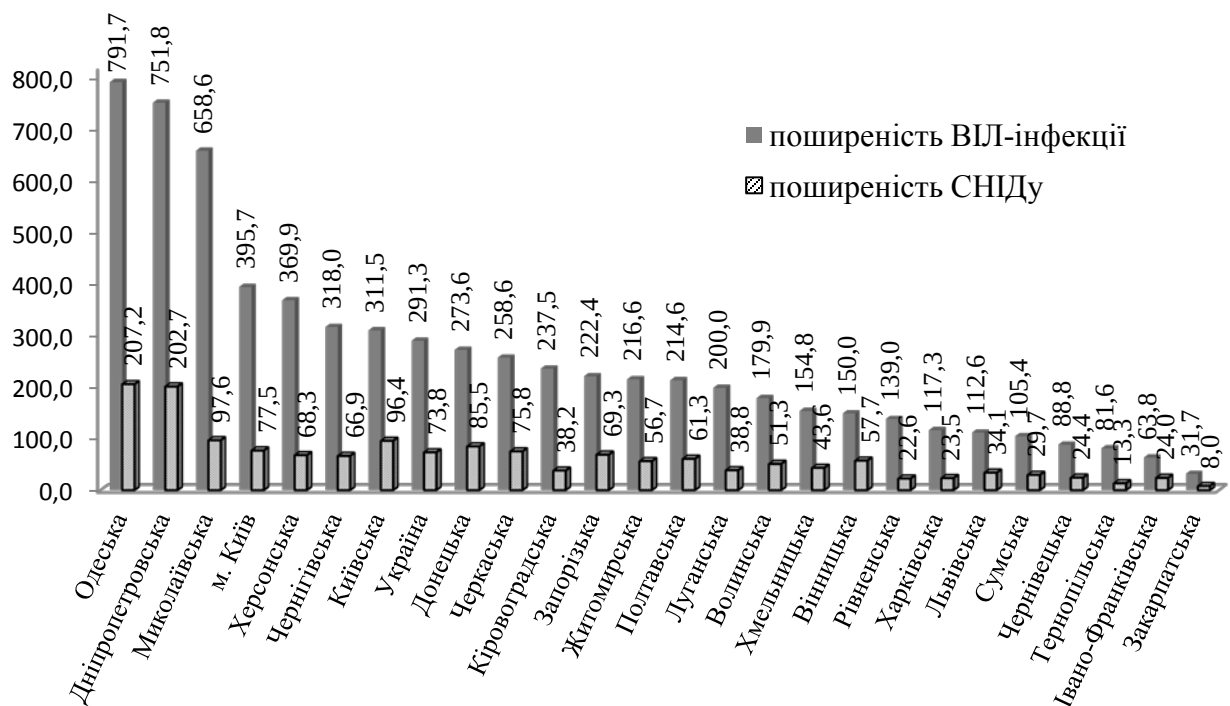

Рисунок 1. Поширеність ВІЛ-інфекції та СНІДу за даними медичного нагляду по регіонах України станом на 01.07.2015 р. (в показниках на 100 тис. населення)

¹ Офіційні дані про осіб зі станами та хворобами, що зумовлені ВІЛ, по Україні (кумулятивні та за 6 місяців 2015 р.) не містять статистичні дані АР Крим та м. Севастополь з 2014 року, по тимчасово окупованій території Донецької області – з січня 2015 року; звітні дані Луганської області охоплюють усю область.

Найвищі рівні поширеності ВІЛ-інфекції реєструвались в Одеській (791,7 на 100 тис. населення), Дніпропетровській (751,8), Миколаївській (658,6), Херсонській (369,9) областях та у м. Києві (395,7) (рис. 1).

За даними сероепідеміологічного моніторингу поширення ВІЛ в Україні за 6 місяців 2015 р., у структурі позитивних результатів найбільша частка припадала на осіб за такими кодами (причинами) обстеження на наявність антитіл до ВІЛ (рис. 2) (табл. 3 Додатку):

- код 113 – особи, які мають захворювання, симптоми та синдроми, при яких пропонуються послуги з консультування і тестування при зверненні за медичною допомогою в ЗОЗ (26,6%);
- код 110 – діти, народжені ВІЛ-інфікованими жінками, обстежені первинно у пологовому будинку (13%);
- код 116 – обстежені за власною ініціативою (12,6%);
- код 102 – споживачі ін'єкційних наркотичних речовин (9,3%);
- код 105 – особи з ризикованою статеву поведінкою (7,1%);
- код 109 – вагітні (6,6%).

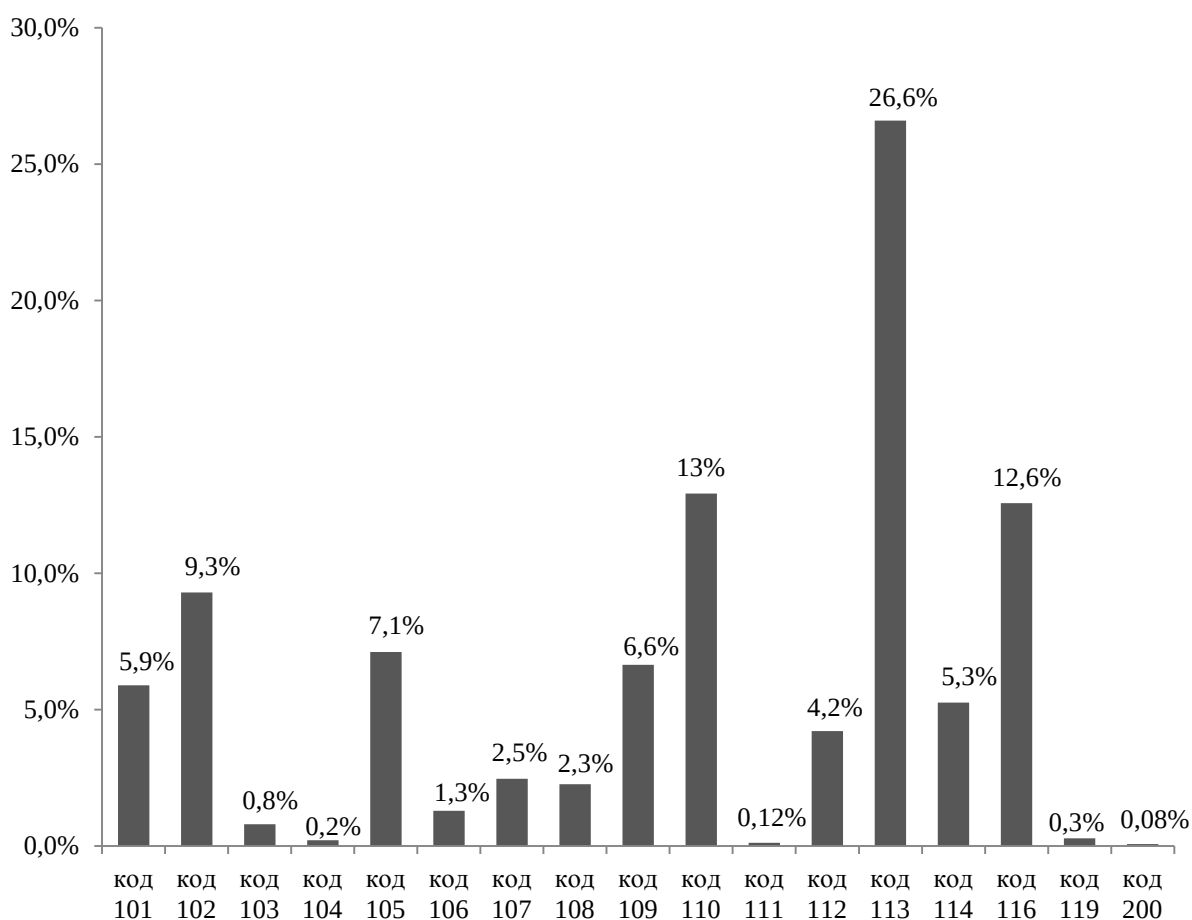

Рисунок 2. Структура ВІЛ-позитивних результатів за даними сероепідеміологічного моніторингу поширення ВІЛ за 6 міс. 2015 р., %

За 6 місяців 2015 р. в Україні відмічається зниження кількості зареєстрованих ВІЛ-інфікованих громадян – взято на облік 7 453 ВІЛ-інфікованих осіб, що на 28% менше, ніж за аналогічний період 2014 р. (10 387 осіб). Рівень захворюваності на ВІЛ-інфекцію в країні зменшився до 17,4 на 100 тис. населення проти 24,2 у 2014 р., темп зниження показника склав 28% (рис. 3) (табл. 4 Додатку).

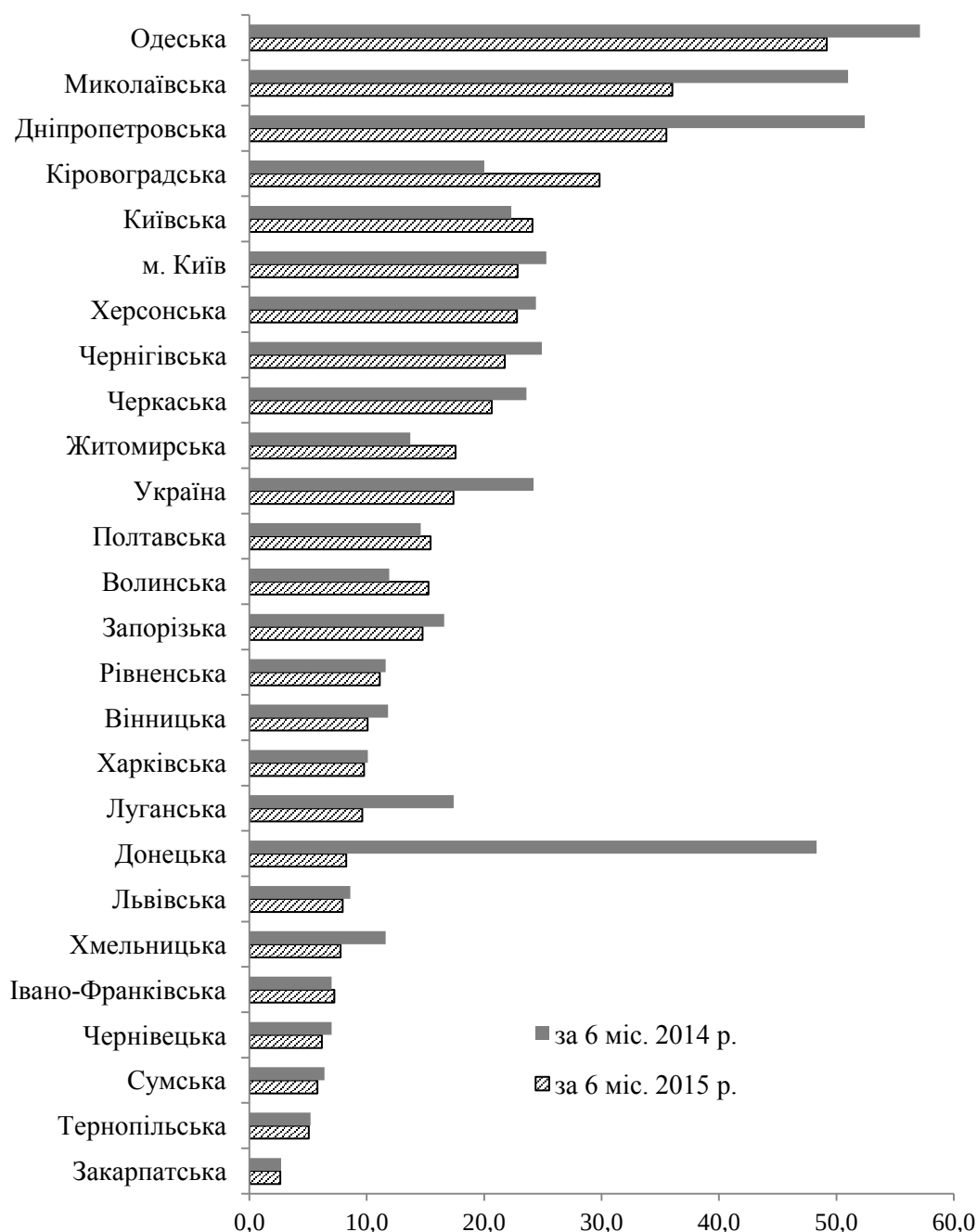

Рисунок 3. *Захворюваність на ВІЛ-інфекцію по регіонах України за 6 місяців 2014 р. та 6 місяців 2015 р. (в показниках на 100 тис. населення)*

Суттєве зниження рівнів захворюваності відбулось у Дніпропетровській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Хмельницькій та Чернігівській областях. Загалом, у 19 регіонах зареєстровано зниження рівнів захворюваності за 6 місяців 2015 р. у порівнянні з відповідними показниками минулого року. Різке зменшення захворюваності на ВІЛ у Донецькій області за 6 місяців 2015 р. у порівнянні з відповідним періодом 2014 р. обумовлене відсутністю даних по тимчасово окупованій території області.

Разом з тим, збільшення регіональних показників захворюваності на ВІЛ-інфекцію відмічається у 6 регіонах (Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Полтавська області). Показники захворюваності на ВІЛ-інфекцію в Одеській, Миколаївській, Дніпропетровській, Кіровоградській, Київській, Херсонській областях та м. Київ перевищують середній показник по країні.

У структурі шляхів передачі ВІЛ-інфекції серед осіб з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції продовжує зростати частка осіб із статевим (гомо- та гетеросексуальним) шляхом інфікування ВІЛ. За 6 місяців 2015 р. цей показник досяг 59,2% проти 57,8% за відповідний період минулого року. В свою чергу, частка осіб, які інфікувались ВІЛ унаслідок введення наркотичних речовин ін'єкційним шляхом, зменшилась та становила 20,1% проти 23,9% в минулому році (табл. 5,6 Додатку).

Протягом першого півріччя 2015 р. зареєстровано 3 992 нових випадки СНІДу в порівнянні з 5 306 випадками за відповідний період минулого року. Рівень захворюваності на СНІД в країні зменшився на 24,5% та склав 9,3 проти відповідного показника за 6 місяців 2014 р. (12,3 на 100 тис. населення) (рис. 4) (табл. 7 Додатку).

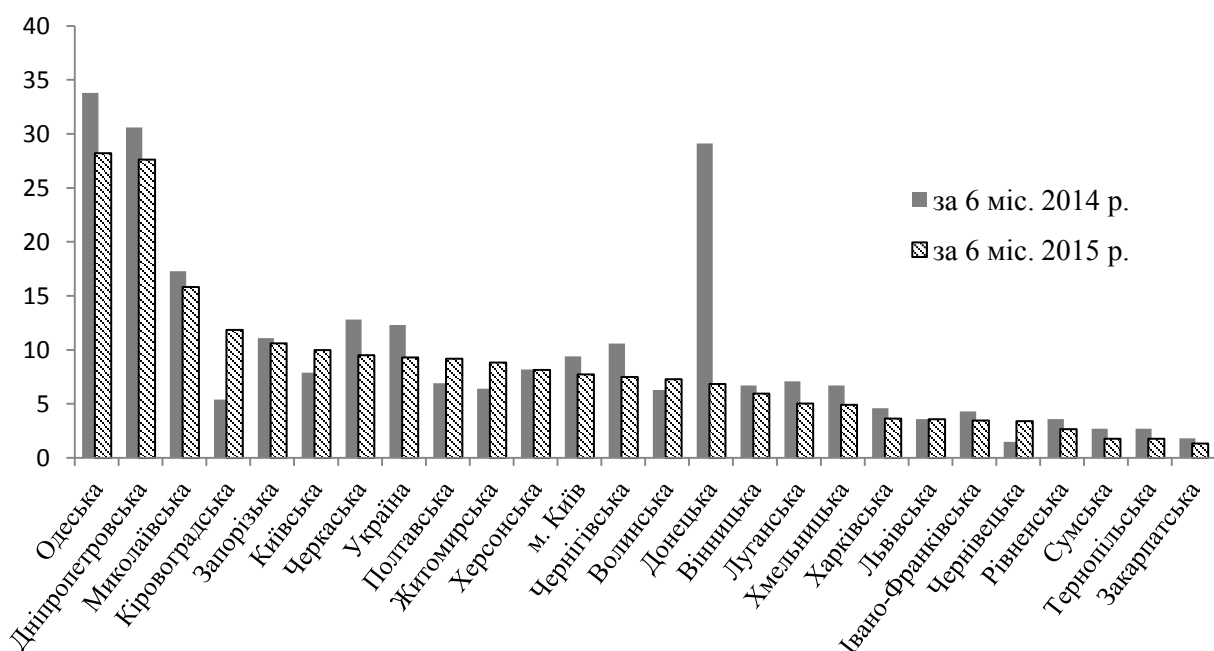

Рисунок 4. Захворюваність на СНІД по регіонах України за 6 місяців 2014 р. та 6 місяців 2015 р. (в показниках на 100 тис. населення)

У 20 регіонах за 6 місяців 2015 р. зареєстроване зниження рівня захворюваності на СНІД у порівнянні з відповідними показниками минулого року. Найбільш суттєво захворюваність на СНІД знизилась у Дніпропетровській, Донецькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Хмельницькій, Черкаській та Чернігівській областях. Значне зниження даного показника по Донецькій області за 6 місяців 2015 р. обумовлене відсутністю даних по тимчасово окупованій території області.

У Волинській, Житомирській, Київській, Кіровоградській, Полтавській та Чернівецькій областях регіональні показники захворюваності на СНІД зросли в порівнянні з відповідним періодом 2014 р. Показники захворюваності на СНІД в Одеській, Дніпропетровській, Миколаївській, Кіровоградській, Запорізькій та Київській областях перевищують середній показник по Україні.

За 6 місяців 2015 р. зареєстровано 1 497 випадків смертей від СНІДу проти 1 629 випадків за відповідний період минулого року. Показники смертності від СНІДу становили 3,5 та 3,8 на 100 тис. населення, відповідно. Темп зниження показника смертності від СНІДу склав 7,9%. Звітні дані за 6 місяців 2015 р. з кількості смертей від СНІДу по Донецькій області не містять даних по тимчасово окупованій території області (табл. 8 Додатку).

Разом із тим, у 14 регіонах відмічається збільшення регіональних показників смертності від СНІДу в порівнянні з відповідними показниками минулого року. Високі темпи приросту показника смертності від СНІДу зареєстровано у Волинській (+92%), Київській (+179%), Кіровоградській (+110%), Харківській (+127%), Херсонській (+67%) та Черкаській (+41%) областях. Показники смертності від СНІДу в Одеській, Дніпропетровській, Миколаївській, Кіровоградській, Запорізькій, Київській областях перевищують середній показник по Україні.

Аналіз усіх випадків смерті ВІЛ-інфікованих осіб за 6 місяців 2015 р. показав, що 1 567 летальних випадків (64,2%) були безпосередньо пов'язані з ВІЛ-інфекцією, з них 1 497 осіб (95,5%) померли від СНІДу, 866 випадків смерті (35,5%) не пов'язані з ВІЛ-інфекцією та у 9 осіб (0,4%) причина смерті не була встановлена.

Частка СН серед померлих осіб з ВІЛ-позитивним статусом склала 46,2%. Померли 23 дитини віком до 14 років.

Основною ко-інфекцією та причиною смерті у хворих на СНІД залишається туберкульоз, який став причиною смерті за 6 міс. 2015 р. для 899 осіб, що становить 60,1% від загальної кількості померлих від СНІДу.

Структура причин смерті ВІЛ-інфікованих, які не пов'язані з ВІЛ-інфекцією, була наступною: 57,5% смертей (498 осіб) пов'язані з іншими захворюваннями; 21,7% (188 осіб) померли внаслідок вірусних гепатитів В і/або С, цирозу печінки вірусної етіології; 14,2% (123 особи) - внаслідок інших причин; 6,6% (57 осіб) - внаслідок туберкульозу, не пов'язаного з ВІЛ-інфекцією (рис. 5).

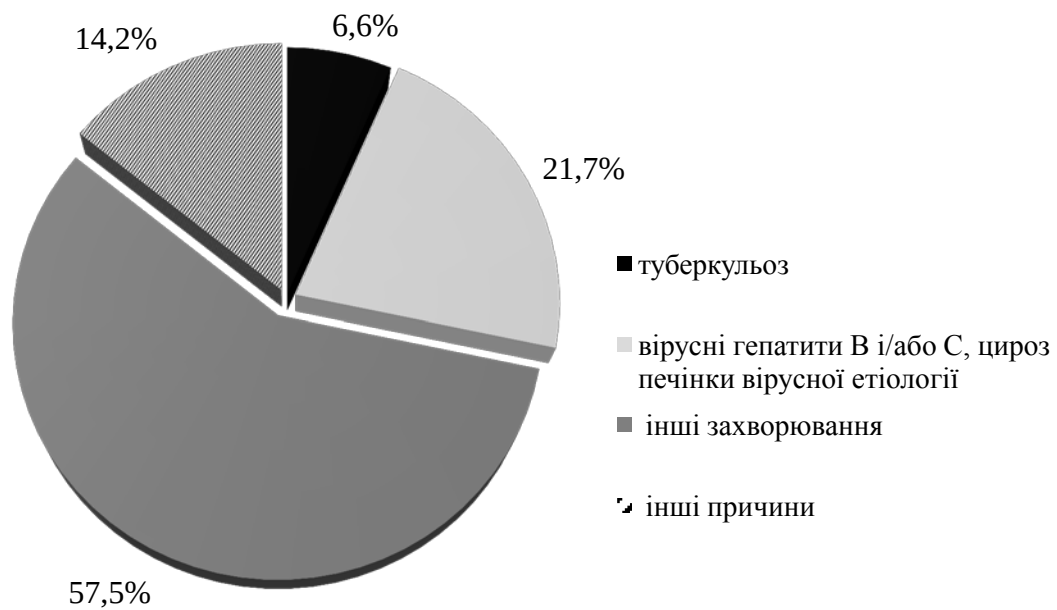

Рисунок 5. Структура причин смерті ВІЛ-позитивних осіб, не пов'язаних з ВІЛ-інфекцією, за 6 місяців 2015 р.

На сьогодні Україна знаходиться на складному етапі у визначенні подальших кроків у боротьбі з поширенням ВІЛ-інфекції. В умовах соціально-економічної кризи та ускладнення ситуації у східних регіонах країни необхідно посилити вплив на епідемію ВІЛ-інфекції/СНІДу з урахуванням особливостей субрегіональних епідемій. Набуває значної актуальності міжгалузевий підхід в реалізації профілактичних заходів, забезпечення рівного доступу до консультування і тестування на ВІЛ загального населення, зокрема, представників груп ризику щодо інфікування ВІЛ, оптимізація ресурсів, впровадження децентралізації та інтегрованих медико-соціальних послуг.

Облік ВІЛ-інфікованих осіб, які були переміщені з АР Крим, Донецької та Луганської областей в інші регіони України, звернулися за медичною допомогою у ЗОЗ служби СНІДу, станом на 01.07.2015 року

Внаслідок соціально-економічної кризи, пов'язаної із військовими діями, в Україні не можливо адекватно оцінити реальний стан епідемічної ситуації з ВІЛ-інфекції у Луганській та Донецькій областях, а також на окупованих територіях АР Крим та м. Севастополь, де раніше проживали 30% всіх ВІЛ-інфікованих в Україні.

На підставі наявності облікових форм 502-1/о, 502-2/о, станом на 01.07.2015 р. у ЗОЗ служби СНІДу інших регіонів під медичним наглядом перебувають 892 ВІЛ-інфіковані особи з непідконтрольних Уряду України територіях, з них – 634 осіб (71,1%) були переміщені з Донецької області, 177 осіб (19,8%) – з Луганської області та 81 особа (9,1%) – з АР Крим та м. Севастополь (табл.1).

Таблиця 1. Кількість ВІЛ-інфікованих осіб, які прибули з Донецької та Луганської областей, АР Крим та перебувають під медичним наглядом у ЗОЗ служби СНІДу в інших регіонах, станом на 01.07.2015 року

Регіони	Кількість осіб	у тому числі з зони АТО		АР Крим та м. Севастополь
		Донецька обл.	Луганська обл.	
Україна	892	634	177	81
Вінницька	32	26	4	2
Волинська	4	1	0	3
Дніпропетровська	142	108	21	13
Житомирська	9	5	2	2
Закарпатська	13	11	1	1
Запорізька	112	91	14	7
Івано-Франківська	10	9	-	1
Київська	34	23	10	1
Кіровоградська	19	12	4	3
Львівська	27	17	5	5
Миколаївська	21	7	5	9
Одеська	89	66	18	5
Полтавська	41	34	6	1
Рівненська	4	4	-	-
Сумська	24	19	5	-
Тернопільська	7	7	-	-
Харківська	52	26	21	5
Херсонська	17	13	3	1
Хмельницька	15	13	2	-
Черкаська	-	-	-	-
Чернівецька	17	13	4	-
Чернігівська	6	4	1	1
м. Київ	197	125	51	21

Серед 892 ВІЛ-інфікованих осіб 451 жінка (50,6%) та 441 чоловік(49,4%). За віковими групами ці особи розподіляються – 72 дитини до 14 років включно(8,1%), 8 підлітків віком 15-17 років включно (0,9%), 19 осіб віком 18-24 років включно (2,1%), 793 особи віком 25 років і старше (88,9%).

Кількість ВІЛ-інфікованих споживачів ін'єкційних наркотиків становить 301 особа (33,7% від загальної кількості ВІЛ-інфікованих осіб, які були переміщені з окупованих територій), з них – 634 СІН (66,1% від загальної кількості ВІЛ-інфікованих СІН, які були переміщені з окупованих територій) з Донецької області, 60 СІН (19,9%) – з Луганської області та 42 СІН (14,0%) – з АР Крим та м. Севастополь.

Станом на 01.07.2015 р. під медичним наглядом перебувало 26 ВІЛ-інфікованих вагітних, 76 дітей, народжених ВІЛ-інфікованими жінками, з них – 39 дітей з встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції, які прибули з непідконтрольних Уряду України територій у ЗОЗ служби СНІДу інших регіонів.

2. Оціночні дані щодо ВІЛ/СНІДу на початок 2015 року

Оцінка загальної кількості людей, які живуть з ВІЛ, як на національному, так і на регіональному рівнях, є важливим стратегічним ресурсом для подальшого прийняття рішень щодо відповіді на епідемію ВІЛ-інфекції, а саме: оцінки тенденцій та прогнозу епідемічного процесу; оцінки впливу реалізації профілактичних та лікувальних програм; оцінки рівня охоплення цільових груп профілактичними інтервенціями, тощо.

Відповідно до рішення міжвідомчої робочої групи з питань моніторингу та оцінки ефективності виконання програмних заходів з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, процес підготовки та затвердження оціночних даних з використанням програмного забезпечення Spectrum/ERP повинен мати наступні погоджувальні етапи:

- 1) вхідні дані, отримані оціночні дані (разом з підготовленим звітом) виносяться на розгляд підгрупи МРГ МіО з епідеміологічного нагляду, та після узгодження – на МРГ з питань МіО. Фінальні оціночні дані погоджуються головою Державної служби України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань.
- 2) у разі значного оновлення програмного забезпечення, зміни підходів до побудови прогнозу хід отримання даних виноситься на засідання підгрупи МРГ МіО з епідеміологічного нагляду, у разі необхідності – на МРГ з питань МіО.
- 3) поширення отриманих оціночних даних з використанням програмного забезпечення Spectrum/ERP відбувається після погодження та в рамках звіту, погодженого на МРГ з питань МіО.
- 4) використання отриманих оціночних даних з використанням програмного забезпечення Spectrum/ERP відбувається згідно з рекомендаціями ЮНЕЙДС а саме: для адвокативних заходів, для внесення у електронну платформу та звітності у рамках міжнародної звітності, для оцінки тенденцій та прогнозу епідемічного процесу, для оцінки впливу реалізації медичних та немедичних програм, для проведення ретроспективного аналізу епідемічної ситуації, тощо.

Враховуючи існуючу політичну ситуацію в країні та процес ліквідації Державної служби України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань – вказані оцінки не проходили вказаних етапів затвердження (у тому числі – й через відсутність засідань міжвідомчої робочої групи з питань моніторингу та оцінки ефективності виконання програмних заходів з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу). У зв'язку з чим – розробники оцінок та прогнозів рекомендують використовувати наведені оцінки вкрай обережно та наголошують, що порівняння між собою даних з ситуації з ВІЛ/СНІДу, що були отримані на кінець 2005, 2007, 2009 і 2011 років, є некоректним через значну різницю методів розрахунку даних та використання різних версій програмного забезпечення. Також некоректним є порівняння оціночних даних ситуації з ВІЛ/СНІДу, отриманих у попередні роки з даними

оцінки станом на початок 2013 року. Також, наведені розрахунки НЕ ПОВИННІ інтерпретуватися як числова чи відсоткова зміна у порівнянні з попередніми оцінками.

Згідно з оновленою оцінкою, на початок 2015 р. в Україні мешкає майже 218 000 людей віком від 15 років і старше, які живуть з ВІЛ, що становить 0,58% від чисельності населення цієї вікової категорії. За даними офіційної статистики, станом на 01.01.2015 р. під медичним наглядом у закладах служби профілактики та боротьби зі СНІДом перебуває 131 268 громадян України. Співвідношення між оціночними та фактичними даними щодо кількості ЛЖВ складає 1,66:1, тобто майже кожна друга особа із числа ЛЖВ в Україні перебуває під медичним наглядом у центрах (відділеннях) з профілактики та боротьби зі СНІДом.

Процес розробки нових національних оцінок з ВІЛ/СНІДу

Завдяки проведеним спеціальним біоповедінковим дослідженням, в поточному році були оновлені національні оцінки чисельності клієнтів ЖКС та відкореговано значення попередніх років та ін.

Розмір чисельності загального населення визначався як різниця між чисельністю населення віком від 15 років і старші та оціночною чисельністю груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ.

На підставі вищезазначених даних, за результатами розрахунків у програмі Spectrum/ERP 5.30, що є системою моделювання політики, були отримані наступні результати оновленої оцінки щодо ситуації з ВІЛ/СНІДу в Україні (табл. 2).

Таблиця 2. Оцінка ситуації з ВІЛ/СНІДу в Україні станом на початок 2015 року та прогнозні показники на період до 2020 року (дорослі віком від 15 років)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Загальна кількість людей, які живуть з ВІЛ (дорослі віком від 15 років, абс. ч.)	217 576	215 532	214 897	216 199	216 672	216 376
Рівень поширеності ВІЛ, (дорослі віком від 15 років, %)	0,58	0,58	0,59	0,60	0,60	0,61
Оціночна кількість нових випадків ВІЛ-інфекції (дорослі віком від 15 років, абс. ч.)	10 142	9 810	9 247	8 637	8 333	8 121
Оціночна кількість смертей від захворювань, зумовлених СНІДом (дорослі віком від 15 років, абс. ч.)	8 796	9 553	7 672	5 223	5 851	6 387

Процес отримання оціночних даних 2015 року відбувався за тісною співпрацею з представництвом ЮНЕЙДС в Україні та фахівцями Робочої групи ЮНЕЙДС/ВООЗ з глобального нагляду за ВІЛ/СНІД та ІПСШ. Так, з 16 по 18 березня 2015 року в м. Алмати (Казахстан) Робочою групою ЮНЕЙДС/ВООЗ з глобального нагляду за ВІЛ/СНІД та ІПСШ був організований регіональний семінар з методів прогнозування і розрахунків оціночних показників епідемії ВІЛ-інфекції та презентована оновлена версія програми Spectrum/EPP (версія 5.30), яка була рекомендована для отримання нових національних оцінок.

Результати оцінки щодо чисельності людей, які живуть з ВІЛ, є дещо меншими порівняно з оціночними даними, розрахованими на початок 2013 року. Це може бути пояснено тим, що у відповідності до рекомендацій ЮНЕЙДС, в рамках побудови прогнозів 2015 року, було рекомендовано розділяти загальну популяцію населення країни низького ступеня ризику на чоловіків та жінок та проводити моделювання окремо (раніше – в моделі використовувався підхід «загального населення», без розділення за статтю). Окрім того, для використання у практичній роботі були рекомендовані відповідні екстраполяційні коефіцієнти – 0.47 для жіночого населення та 0.56 – для чоловічого² (при екстраполяції даних дородових жіночих консультацій на загальне населення).

Слід зауважити, що, наразі, в Україні, відсутні будь-які дослідження, які б змогли підтвердити чи спростувати використання вказаних коефіцієнтів. Саме тому – використання вказаних прогнозів потребує особливої уваги та верифікації додаткових припущень з використанням результатів масштабних загальнонаціональних досліджень.

Окрім того, до прогнозу поточного року були додані оновлені дані, щодо результатів біоповедінкових досліджень серед клієнтів ЖКС, що також є суттєвим при побудові оновлених прогнозів.

² Kimberly Marsha, Mary Mahya, Joshua A. Salomonb and Daniel R. Hoganc, Assessing and adjusting for differences between HIV prevalence estimates derived from national population-based surveys and antenatal care surveillance, with applications for Spectrum 2013, AIDS 2014, 28 (Suppl 4):S497–S505

3. Надання медичної допомоги людям, які живуть з ВІЛ

Забезпечення рівного доступу представників груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ, а також загального населення до лікувальних та профілактичних послуг є пріоритетом державної політики у сфері протидії соціально небезпечним хворобам.

Станом на 01.07.2015 року АРТ в Україні надавалась в 250 закладах охорони здоров'я МОЗ та НАМН України, в тому числі в 25 регіональних центрах профілактики і боротьби зі СНІДом (без урахування АР Крим та м. Севастополь), 14 міських центрах профілактики і боротьби зі СНІДом, 16 протитуберкульозних закладах, 2 шкірно-венерологічних, 2 наркологічних та 1 психоневрологічному диспансерах, 183 міських/районних лікарнях, ТМО, поліклініках, НДСЛ «ОХМАТДИТ» та ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України» (табл. 9 Додатку).

У зв'язку з проведенням антитерористичної операції території Донецької та Луганської областей виявилися розділеними на 2 частини – підконтрольні уряду України та тимчасово окуповані.

На 01.07.2015 р. з 46 ЗОЗ, які надають АРТ в Донецькій області, 26 знаходяться на тимчасово окупованих територіях, з 9 ЗОЗ Луганської області – 5.

Загалом 4,3% усіх пацієнтів отримують АРТ в клініках національного рівня, 49,6% – в регіональних центрах профілактики і боротьби зі СНІДом, 21,3% – в міських центрах СНІДу, 23,1% – в міських та районних лікарнях, 0,8% – в протитуберкульозних закладах та 1% – в інших спеціалізованих закладах охорони здоров'я.

Станом на 01.07.2015 АРТ в цивільному секторі лікування отримують 62 590 пацієнтів: 47 649 осіб – за кошти державного бюджету, 14 941 особа – за кошти Глобального Фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією. (дані по АР Крим та м. Севастополь – відсутні, дані по тимчасово окупованим територіям Донецької та Луганської областей отримані з неофіційних джерел) (табл. 10 Додатку).

Діти (віком 0-17 років включно) отримують АРТ виключно за рахунок коштів державного бюджету. За перше півріччя 2015 р. їх кількість становила 2 888 осіб, що складало 4,5% від загальної кількості осіб, які отримують АРТ.

В закладах Державної пенітенціарної служби України станом на 01.07.2015 р. лікування отримували 1 770 осіб за кошти ГФ (дані по АР Крим відсутні, дані по Луганській та Донецькій областях наявні тільки по підконтрольних Уряду України територіях).

За 6 місяців 2015 року кількість осіб, які отримували АРТ в ЗОЗ МОЗ України та НАМН України зросла на 2 807 осіб (на 4,7%), що в 2,2 рази менше, ніж за аналогічний період 2014 року (5 930 осіб, на 12,1% без врахування даних АР Крим та м. Севастополь). Така ситуація пов'язана як з надзвичайно

складною політичною ситуацією в Донецькій та Луганській областях, так і з затримками в постачанні основних АРВ-препаратів, закуплених за кошти державного бюджету України, та суттєвого підвищення їх вартості (табл. 11 Додатку).

Протягом першої половини 2015 року для забезпечення безперервності антиретровірусної терапії та мінімального розширення надання АРТ, в тому числі громадянам України, які проживають на непідконтрольних Уряду України територіях, було проведено ряд заходів, в тому числі:

- здійснено перерозподіл препаратів, в тому числі закуплених за кошти ГФ, між регіонами з метою забезпечення безперервності АРТ;
- проведено переговори з ГФ щодо закупівлі АРВП для заповнення прогалин в забезпеченні антиретровірусними препаратами до кінця 2015 року та на 1-й квартал 2016 року для пацієнтів, які лікуються за кошти державного бюджету.

Окрім того, для забезпечення розширення АРТ очікується закупівля 18 000 річних курсів антиретровірусної терапії на 6,3 млн. \$ США за рахунок програми PEPFAR (President's Emergency Plan for AIDS Relief – Надзвичайний план президента США для зниження тягаря СНІДу).

Для забезпечення ВІЛ-інфікованих громадян України, які проживають на непідконтрольних Уряду України територіях, в серпні 2015 року очікується поставка антиретровірусних препаратів, що закуповуються ЮНІСЕФ (дитячий фонд ООН), що дасть можливість забезпечити лікування всім пацієнтам до вересня 2016 року.

Серед загальної кількості осіб (включно з пацієнтами ДПтСУ), які отримують АРТ, дорослі (18 років і старше) складають 95,5% (61 472), з них 32 477 чоловіків (52,8%) та 28 995 жінок (47,2%). Діти (віком до 18 років) отримують АРТ виключно за рахунок коштів державного бюджету, їх частка складає 4,5% (2 888 осіб) серед осіб, які отримують АРТ (табл. 12 Додатку).

Схеми АРТ 1-го ряду отримувало 93,8% пацієнтів (60 354 осіб), 2-го ряду – 5,8% (3 747 осіб), 3-го ряду – 0,4% (259 осіб).

За даними регіональних центрів та НДСЛ «ОХМАТДИТ», за 6 місяців 2015 року ВІЛ-інфіковані пацієнти отримали 15 413 курсів профілактики 13 845 курсів лікування опортуністичних інфекцій, з них – 53,8% курсів лікування та профілактики ОІ здійснювалося за рахунок коштів ГФ; 20,9% – за рахунок коштів місцевих бюджетів, 19,5% – за рахунок власних коштів пацієнта, 4,1% – за рахунок АНФ (AIDS Healthcare Foundation) та 1,8% – за рахунок інших благодійних організацій.

Серед усіх випадків ОІ, які лікувалися протягом першого півріччя 2015 року, 45,3% складали орофарингеальний кандидоз; 31,4% – бактеріальні інфекції (в тому числі 11,4% – бактеріальні пневмонії); 6,8% – місцеві форми інфекцій, викликаних ВПГ-1 та ВПГ-2; 3,3% – системний кандидоз; 2,9% – пневмоцистна пневмонія; 2,7% – токсоплазмоз. Профілактика ОІ була проведена у 67%

випадках хворим на пневмоцистну пневмонію; 14% – токсоплазмоз; 6,5% – орофарингеальний кандидоз; 3,7% – нетуберкульозну мікобактеріальну інфекцію (табл. 13 Додатку).

4. Про стан впровадження замісної підтримувальної терапії

Станом на 01.07.2015 р. послуги замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ) отримували 8 264 особи, з них метадон отримували 7 422 пацієнти, 842 – бупренорфін (табл. 14 Додатку).

Аналіз соціально-демографічних характеристик пацієнтів ЗПТ показав, що 80,2% учасників програми становлять чоловіки, 19,8% – жінки. Причому, частка жінок, які отримують послуги ЗПТ, суттєво відрізняється по регіонах. Так, найменша кількість жінок-пацієнток ЗПТ зареєстрована у Вінницькій області (13,0% від загального числа пацієнтів ЗПТ), найбільша – у Черкаській області (33,3%). Нерівномірний розподіл за статтю пацієнтів ЗПТ можна пояснити нерівномірним розподілом за статтю серед споживачів ін'єкційних наркотиків в межах регіонів, а також різними підходами щодо залучення СН до послуг ЗПТ.

Середній вік пацієнтів ЗПТ, що отримують метадон, становить 35 років (з діапазоном від 14,2 (Івано-Франківська область) до 39,9 (Тернопільська область) та 37 років – для пацієнтів, які отримують бупренорфін, з діапазоном від 15,4 (Івано-Франківська область) до 44,7 (Одеська область). Середній стаж вживання наркотичних речовин у пацієнтів дорівнює 15 рокам та варіює від 3,5 років по Івано-Франківській області до 22,8 років – по Одеській області. Отже, переважна більшість пацієнтів ЗПТ являють собою особи середнього віку, що до вступу на програму мали тривалий стаж вживання наркотичних речовин.

Станом на 01.07.2015 року серед пацієнтів ЗПТ 3 428 осіб мають ВІЛ-позитивний статус (41,5% від загальної кількості пацієнтів), з них 2 043 особи (59,6%) знаходяться на АРТ.

Серед пацієнтів ЗПТ 53,9 % осіб мають вірусний гепатит С, 16,9% – вірусний гепатит В та 15,8% – хворі на туберкульоз. Однак на сьогоднішній день залишається проблемою незадовільний доступ до тестування на вірусні гепатити для пацієнтів ЗПТ через високу вартість послуг та низьку вмотивованість пацієнтів щодо проходження обстеження.

У зв'язку з військовими діями на Сході України частина пацієнтів, які мешкали на вищезазначених територіях, перемістилася до інших регіонів країни з метою продовження лікування з використанням препаратів ЗПТ. Так, станом на 01.07.2015 р. з Донецької області з метою продовження участі у ЗПТ виїхало 634 пацієнти, з Луганської області – 177, з АР Крим та м. Севастополь – 81. Загалом, 892 пацієнти продовжили участь у програмі ЗПТ в інших регіонах країни.

5. Аналіз причин зняття з обліку ВІЛ-інфікованих осіб у ЗОЗ служби СНІДу у 2014 році

У 2014 році в Україні знято з обліку у ЗОЗ служби СНІДу 12 834 ВІЛ-інфіковані особи, з них знято у зв'язку зі смертю 5 893 особи (46%), зі зміною місця проживання – 3 265 осіб (25%), з відсутністю ВІЛ-інфекції у дитини – 3 029 дітей (24%), з інших причин – 647 осіб (5%).

З метою верифікації та підтвердження достовірності даних фахівцями УЦКС проведено поглиблений аналіз причин зняття з обліку ВІЛ-інфікованих осіб в цілому по Україні та регіонах.

Зняття з обліку у зв'язку зі смертю

Встановлено, що серед усіх 5 893 ВІЛ-інфікованих осіб, що були зняті з-під нагляду у 2014 році у зв'язку зі смертю, 63,5% летальних випадків (3 742 померлих) були безпосередньо пов'язані з ВІЛ-інфекцією, з них 94% (3 426 осіб) померли від СНІДу, 36,1% (2 127 осіб) складала померлі, причини смерті яких не були пов'язані з ВІЛ-інфекцією, та в 0,4% випадків (24 померлих) причини смерті залишились невідомими.

Структура причин смерті ВІЛ-позитивних осіб, не пов'язаних з ВІЛ-інфекцією, була наступною: 56,3% смертей (1198 померлих) пов'язані з іншими захворюваннями; 21,7% (461 особа) померли внаслідок вірусних гепатитів В і/або С, цирозу печінки вірусної етіології; 14,2% (303 особи) - **внаслідок інших причин**; 7,8% (165 осіб) - внаслідок туберкульозу, не пов'язаного з ВІЛ-інфекцією.

Найбільша кількість померлих **від інших причин** зареєстрована в таких регіонах: Донецька (52 осіб), Дніпропетровська (39), Луганська (25), Миколаївська (20), Одеська (20), Запорізька (18), Херсонська (15) області та м. Київ (28) (рис. 6).

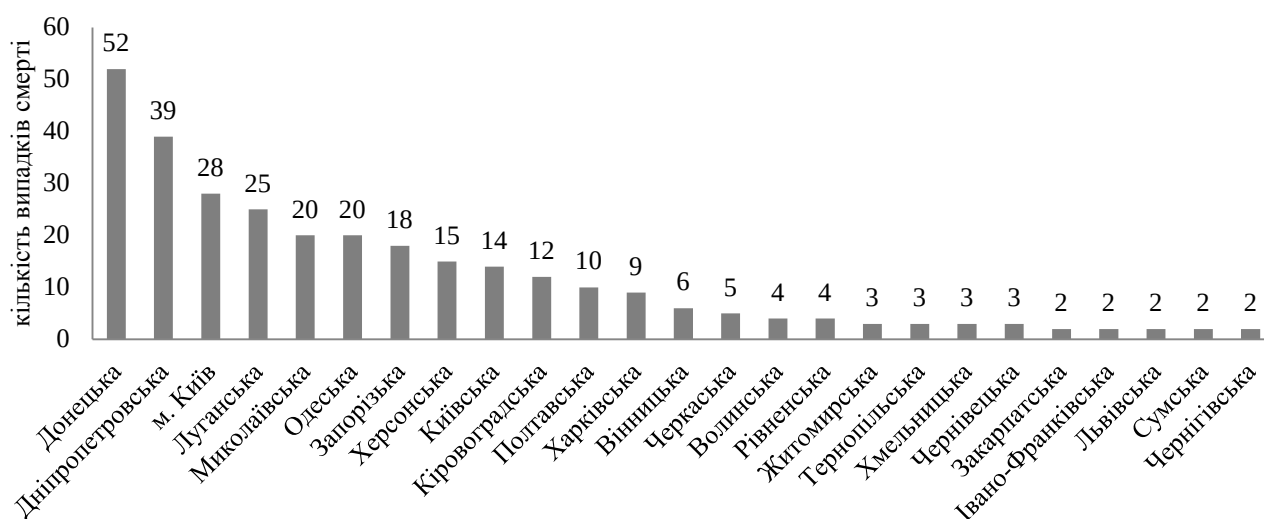

Рисунок 6. Кількість випадків смерті ВІЛ-інфікованих осіб внаслідок інших причин смерті по регіонах України у 2014 р.

Зокрема, серед *інших причин смерті* найбільше спричинили смертей нещасні випадки - **118 передчасно загиблих** (38,9%). Нещасні випадки виникали переважно внаслідок дорожньо-транспортних пригод (34 випадки – 29% від 118 випадків), отруєнь (31 випадок – 26%), травмувань (18 випадків – 15%) та утоплення (12 випадків – 10%) (рис. 7).

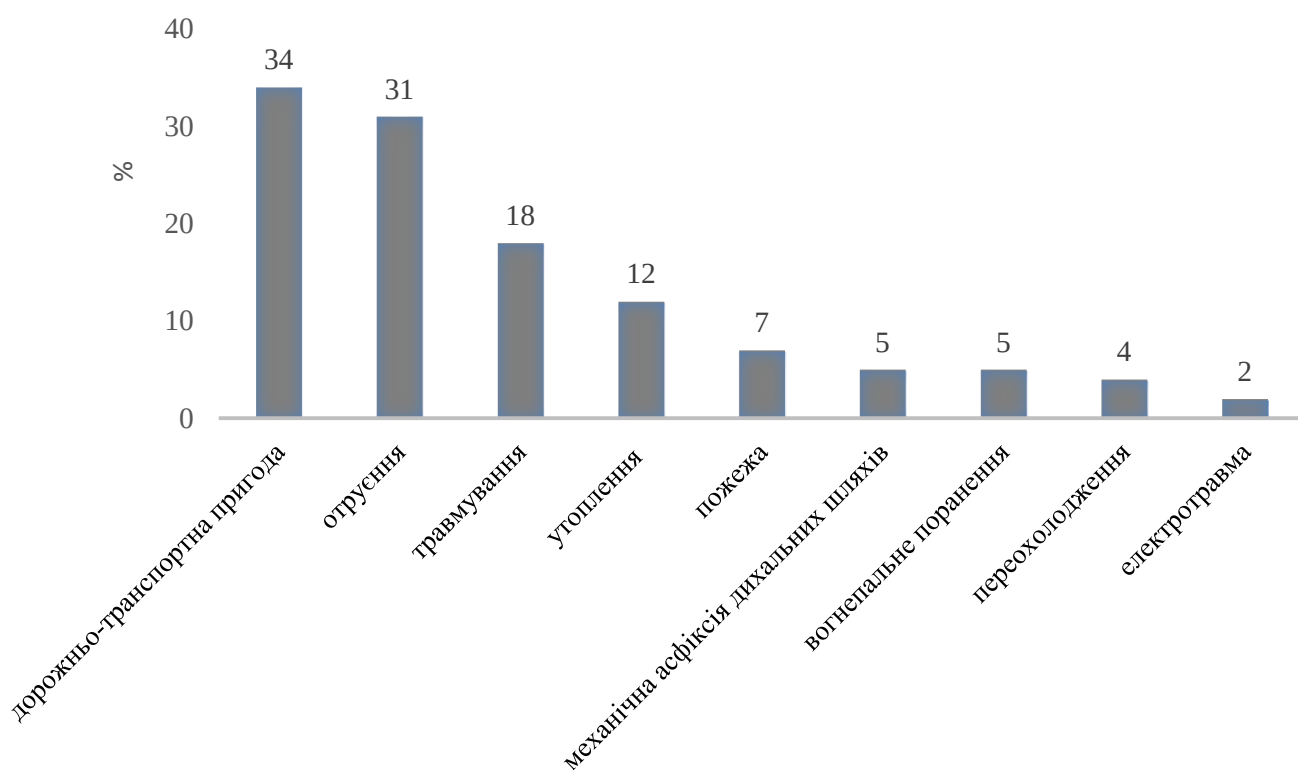

Рисунок 7. Структура причин смерті ВІЛ-інфікованих осіб внаслідок нещасних випадків в Україні у 2014 р. (кількість випадків).

Крім того, серед інших причин смерті зареєстровано 53 випадки самогубства (17,5%), 51 випадок передозування ін'єкційних наркотичних речовин (16,8%) та 25 випадків вбивства (8,3%).

Зняття з обліку з іншої причини

Протягом року знято з обліку з іншої причини 647 ВІЛ-інфікованих осіб, серед них 583 особи (90%) не з'являлись до ЗОЗ служби СНІДу більше п'яти років. Зокрема, найбільше таких хворих на ВІЛ-інфекцію було знято у Хмельницькій (261 осіб), Миколаївській (80), Черкаській (65), Дніпропетровській (55), Київській (52) та Львівській (48) областях.

Також 33 особи (5%) відмовились від медичного нагляду, 25 осіб (4%) – були повторно враховані на обліку та 6 осіб (1%) мали хибнопозитивний результат обстеження на ВІЛ-інфекцію. Найбільша кількість відмов від нагляду в ЗОЗ служби СНІДу зафіксована у м. Київ (23 особи) та Кіровоградській області (8). Повторно реєструвались ВІЛ-інфіковані особи у м. Київ (9 осіб), Волинській (8), Дніпропетровській (5) та Київській (3) областях.

Зняття з обліку у зв'язку з відсутністю ВІЛ-інфекції у дитини

За даними сероепідеміологічного моніторингу поширення ВІЛ, в 2014 році в Україні було обстежено з метою остаточного встановлення ВІЛ-статусу 3 181 дитину у віці старше 18 місяців, з них – у 3 094 дітей (97,3%) верифіковано негативні результати дослідження на наявність антитіл до ВІЛ (код 111). За причиною відсутності ВІЛ-інфекції у дитини в країні знято з обліку 3 029 дітей.

Отже, 65 дітей з остаточно встановленим ВІЛ-негативним статусом ще залишались під медичним наглядом на кінець звітного року. Найбільша кількість таких дітей спостерігалась у Київській області (з 153 негативних дітей знято з обліку лише 129 дітей), у Кіровоградській області (з 99 негативних знято 89) та у м. Київ (з 307 негативних знято 221), що потребує додаткового контролю за вчасним зняттям з обліку дітей.

Зняття з обліку у зв'язку зі зміною місця проживання

Протягом 2014 року в Україні у зв'язку зі зміною місця проживання знято 3 265 ВІЛ-інфікованих осіб, з них вибули в інші регіони країни 1 782 особи (54,6%), до АР Крим – 199 осіб (6,1%) та емігрували до інших країн – 321 особа (9,8%). Місце вибуття 963 пацієнтів (29,5%) залишилось невідомим. До інших країн найбільше емігрували ВІЛ-інфіковані мешканці Миколаївської (86 осіб), Дніпропетровської (61), Луганської (47), Донецької (кількість не уточнена) та Полтавської (20) областей.

Слід зазначити, що крім 963 ВІЛ-інфікованих осіб, місце вибуття яких було невідомим, ще 690 пацієнтів, які зняті з-під нагляду за причиною зміни місця проживання в межах України, в 303 інших регіонів до медичного нагляду залучені не були. Таким чином, для 1 653 ВІЛ-інфікованих осіб (50,6% від 3 265 знятих у зв'язку зі зміною місця проживання) нове місце перебування залишилось невідомим, а відтак, дані пацієнти позбавлені фахової допомоги.

Найгостріше дана ситуація відображається щодо вибулих осіб з Вінницької (знято по причині переїзду до інших регіонів країни 77 ВІЛ-інфікованих – прибуло до відомих регіонів з даної області 24 особи), Волинської (знято 37 – прибуло 7), Дніпропетровської (знято 169 – прибуло 73), Запорізької (знято 76 – прибуло 19), Полтавської (знято 105 – прибуло 30), Харківської (знято 332 – прибуло 57), Херсонської (знято 74 – прибуло 51) та Черкаської (знято 64 – прибуло 41) областей.

За даними 2014 року, до регіонів, у яких частіше реєструються випадки з невідомим місцем вибуття ВІЛ-інфікованих хворих, відносяться Київська (258 осіб, що становить 86% від усіх знятих з обліку в регіоні по причині зміни місця проживання), Донецька (213 – 44%), Тернопільська (107 – 100%), Луганська (96 – 27%), Миколаївська (53 – 27%), Хмельницька (48 – 60%), Сумська (42 – 58%), Дніпропетровська (34 – 12%) та Херсонська (29 – 19%) області.

Такий стан свідчить про недостатню зкоординованість дій між ЗОЗ служби СНІДу при переведенні ВІЛ-інфікованих осіб з одного регіону до іншого.

Отже, до цього часу в більшості регіонів не налагоджене виконання наказу МОЗ України від 5 березня 2013 р. №180 «Про затвердження форм первинної облікової документації і звітності з питань моніторингу епідемічної ситуації з ВІЛ-інфекції та інструкцій щодо їх заповнення», зареєстрований Міністерством юстиції України від 27.03.2013 р. № 497/23029» (далі – наказ МОЗ України від 05.03.2013 року №180) в частині обміну первинною обліковою документацією при зміні місця проживання ВІЛ-інфікованої особи в межах України. А саме, з центрів СНІДу, де ВІЛ-інфіковані перебували під наглядом, не передаються копії форм первинної облікової документації № 502 – 1/о «Реєстраційна карта ВІЛ-інфікованої особи» та № 502-2/о «Повідомлення про зміни в Реєстраційній карті ВІЛ-інфікованої особи» (далі – форми №502-1/о та №502-2/о) до центрів СНІДу, що територіально знаходяться за новим місцем проживання ВІЛ-інфікованих осіб.

У 2014 році змінили місце проживання та прибули під медичний нагляд у ЗОЗ служби СНІДу 1 763 особи з раніше встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції, з них – 1 088 осіб (62%) змінили місце проживання у межах України, 81 особа (4,6%) прибула з АР Крим та 96 осіб (5,4%) іммігрували протягом року до України. Ще у 498 осіб (28%) інформація про місце, з якого вони прибувають, залишилась невідомою. Найбільше таких ВІЛ-інфікованих зареєстровано у Тернопільській (96 осіб, що становить 94% від усіх прибулих до регіону), Херсонській (90 – 64%), Сумській (30 – 40%), Хмельницькій (24 – 49%) областях та м. Київ (34 – 16%).

Неприпустимою є ситуація, коли має місце постановка на облік ВІЛ-інфікованих осіб з раніше встановленим діагнозом без узгодження з фахівцями регіональних центрів СНІДу по місцю їх попереднього нагляду, що призводить до подвійного обліку. Потребують верифікації дані звітності Миколаївської області: практично 68% ВІЛ-інфікованих іммігрантів країни складають жителі Миколаївської області (65 осіб з 96 по Україні).

До того, на підтвердження відсутності контролю регіональних центрів СНІДу за зняттям з-під нагляду ВІЛ-інфікованих осіб, у 2014 році виникла необхідність повернути під нагляд хворих, які були зняті з обліку раніше та якийсь час не отримували медичну допомогу в Дніпропетровській (102 ВІЛ-інфіковані особи), Харківській (24) та Черкаській (62) областях.

Слід відмітити, що в багатьох регіонах країни до цього часу не налагоджена співпраця між територіальними органами управління Державної пенітенціарної служби України та регіональними центрами СНІДу. Не надаються облікові форми №502-1/о та 502-2/о до регіональних центрів СНІДу з установ ДПтС України в Київській, Чернівецькій та Чернігівській областях, подаються зі значними затримками – в Закарпатській, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Сумській, Херсонській областях.

Не звертаються з метою звірки та верифікації даних щодо ВІЛ-інфікованих осіб фахівці ДПтС України у Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Одеській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Київ.

Звітні дані територіальних органів управління ДПтС України щодо обліку ВІЛ-інфікованих осіб, які перебувають в установах ДПтС України, відрізняються від відповідних даних служби СНІДу (табл. 3).

Зокрема, за звітністю двох служб 2014 року не співпадають дані щодо осіб, знятих з обліку у зв'язку зі смертю по Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Одеській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій областях.

Таблиця 3. Основні звітні дані форми №2-ВІЛ/СНІД «Звіт про осіб зі станами та хворобами, що зумовлені вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), за 2014 рік» Управління охорони здоров'я та медико-санітарного забезпечення ДПтС України та служби СНІДу щодо кількості осіб по установах ДПтС України

ДПтСУ	Показники	Служба СНІДу
50 449*	Обстежено на ВІЛ в установах ДПтСУ	36 892 (31 890*)
2 337*	Виявлено ВІЛ-позитивних осіб	1 673 (1 276*)
4 878**	Перебувало під наглядом на початок року	7 130 (6 734**)
1 529**	Взято під нагляд вперше	1 113 (1 023**)
4 198**	Знято з обліку протягом звітного року	1 905 (1 680**)
3 830**	Перебуває під наглядом на кінець року	6 766 (6 492**)
3 830**	Активна група медичного нагляду	6 671 (6 397**)

* без урахування даних Донецької, Луганської областей та м. Київ

** без урахування даних Луганської області та м. Київ

Незважаючи на спроби налагодження співпраці з боку фахівців регіональних центрів СНІДу, значні труднощі щодо взаємодії між територіальними органами управління/установами ДПтС України та регіональними центрами СНІДу

залишаються у Дніпропетровській, Київській, Кіровоградській, Полтавській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Київ.

За підсумками проведеного аналізу даних щодо причин зняття з обліку ВІЛ-інфікованих осіб у регіональних закладах служби СНІДу у 2014 році, можна зробити висновок, що існуючі недоліки відносно обліку ВІЛ-інфікованих пацієнтів та недостатня зкоординованість дій між ЗОЗ служби СНІДу при переведенні ВІЛ-інфікованих осіб з одного регіону до іншого, призводять до втрати з поля зору медичних працівників тих пацієнтів, які вже здійснювали медичний нагляд, сприяють подвійній реєстрації людей, які живуть з ВІЛ, несвоєчасному зняттю з-під нагляду дітей у зв'язку з відсутністю ВІЛ-інфекції.

Отже, потребує покращення взаємодія між ЗОЗ служби СНІДу, медичними установами різних служб та відомств, а також активне залучення до рішення цієї проблеми неурядових ВІЛ-сервісних організацій.

Додаток: таблиці 1 – 14

Таблиця 1

Динаміка реєстрації нових випадків ВІЛ-інфекції, СНІДу та смерті від СНІДу
за період 1987 – 2015 (6 міс.) рр.**

ВІЛ-інфіковані особи	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (6 міс.)	1987 – 2015 (6 міс.)
Кількість осіб з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції, всього*	17 687	18 973	19 859	20 521	21 204	20 777	21 660	19 306	7 458	272 489
у тому числі:										
- громадяни України	17 669	18 963	19 840	20 489	21 177	20 743	21 631	19 273	7 453	271 942
- іноземні громадяни	18	10	19	32	27	34	29	33	5	547
Кількість осіб з уперше в житті встановленим діагнозом СНІД, всього	4 575	4 386	4 446	5 871	9 199	10 085	9 375	9 854	3 993	79 672
у тому числі:										
- громадяни України	4 573	4 380	4 437	5 861	9 189	10 073	9 362	9 844	3 992	79 569
- іноземні громадяни	2	6	9	10	10	12	13	10	1	103
Кількість померлих від СНІД, всього	2 508	2 714	2 594	3 101	3 741	3 875	3 516	3 427	1 497	36 968
у тому числі:										
- громадяни України	2 507	2 710	2 591	3 096	3 736	3 870	3 514	3 426	1 497	36 922
- іноземні громадяни	1	4	3	5	5	5	2	1	0	46

* включно діти, народжені ВІЛ-інфікованими жінками, з невизначеним ВІЛ-статусом

** без урахування даних по АР Крим та м. Севастополь з 2014 р., по тимчасово окупованій території Донецької області – з січня 2015 р.

Таблиця 2

**Поширеність ВІЛ-інфекції та СНІДу станом на 01.07.2015 р.
(за даними медичного обліку, в показниках на 100 тис. нас.)**

Регіони	ВІЛ-інфіковані	Поширеність ВІЛ-інфекції	Хворі на СНІД	Поширеність СНІДу
Україна	124 279	291,3	31 509	73,8
Вінницька	2 398	150,0	922	57,7
Волинська	1 870	179,9	533	51,3
Дніпропетровська	24 532	751,8	6 615	202,7
Донецька*	11 680	273,6	3 650	85,5
Житомирська	2 713	216,6	710	56,7
Закарпатська	398	31,7	100	8,0
Запорізька	3 914	222,4	1 220	69,3
Івано-Франківська	881	63,8	331	24,0
Київська	5 369	311,5	1 662	96,4
Кіровоградська	2 306	237,5	371	38,2
Луганська	4 417	200,0	858	38,8
Львівська	2 833	112,6	858	34,1
Миколаївська	7 646	658,6	1 133	97,6
Одеська	18 852	791,7	4 933	207,2
Полтавська	3 083	214,6	880	61,3
Рівненська	1 612	139,0	262	22,6
Сумська	1 177	105,4	332	29,7
Тернопільська	869	81,6	142	13,3
Харківська	3 178	117,3	637	23,5
Херсонська	3 935	369,9	727	68,3
Хмельницька	2 004	154,8	564	43,6
Черкаська	3 218	258,6	943	75,8
Чернівецька	805	88,8	221	24,4
Чернігівська	3 314	318,0	697	66,9
м. Київ	11 275	395,7	2 208	77,5

**без урахування даних по тимчасово окупованій території Донецької області*

Таблиця 3

Результати сероепідеміологічного моніторингу поширення ВІЛ за результатами серологічної діагностики в Україні за 6 міс. 2015 р.*

Коди	Контингенти осіб, обстежених на ВІЛ-інфекцію	Кількість осіб, обстежених на ВІЛ-інфекцію		З них осіб, у яких виявлено серологічні маркери ВІЛ		%
		усього	у т.ч. обстежені швидкими тестами	усього	у т.ч. обстежені швидкими тестами	
101	Особи, які мали статеві (гетеро-, гомо-) контакти з ВІЛ-інфікованими	5 040	1 703	680	145	13,49
102	Особи, які є споживачами ін'єкційних наркотичних речовин	68 770	59 768	1 070	252	1,56
103	Особи, які мали гомосексуальні контакти з особами з невідомим ВІЛ-статусом	12 564	12 224	87	15	0,69
104	Особи з симптомами або хворі на інфекції, що передаються статевим шляхом	21 615	3 152	248	19	1,15
105	Особи з ризикованою статевою поведінкою	59 902	20 095	817	150	1,36
106	Призовники; абітурієнти військових закладів	64 917	4 336	149	16	0,23
107	Особи з інших груп ризику щодо інфікування ВІЛ, обстежені за епідеміологічними показаннями	21 998	2 375	284	28	1,29
108	Донори	310 076	162	261	0	0,08
109.1	Вагітні, які обстежені вперше протягом вагітності незалежно від терміну вагітності	229 523	4 077	751	43	0,33
112	Особи, які перебувають в місцях позбавлення волі, у тому числі слідчих ізоляторах	7 991	5 064	484	89	6,06
113	Особи, які мають захворювання, симптоми та синдроми, при яких пропонують послуги з КіТ при зверненні за медичною допомогою	134 947	13 322	3 055	467	2,26
114	Особи, обстежені анонімно	15 784	1 934	605	17	3,83
116	Особи, обстежені за власною ініціативою	253 753	16 373	1 444	78	0,57
200	Іноземні громадяни, особи без громадянства	1 344	201	9	5	0,67

*без урахування даних по тимчасово окупованій території Донецької області

Таблиця 4

Захворюваність на ВІЛ-інфекцію*
у 2014 р. (6 міс.) - 2015 р. (6 міс.)

Регіони	2014 (6 міс.)		2015 (6 міс.)	
	абсолютне число	на 100 тисяч населення	абсолютне число	на 100 тисяч населення
Україна	10 387	24,2	7 453	17,4
Вінницька	190	11,8	162	10,1
Волинська	123	11,9	159	15,2
Дніпропетровська	1 727	52,4	1 162	35,5
Донецька**	2 100	48,3	354	8,3
Житомирська	174	13,7	220	17,5
Закарпатська	34	2,7	33	2,6
Запорізька	295	16,6	260	14,7
Івано-Франківська	97	7,0	100	7,2
Київська	383	22,3	417	24,1
Кіровоградська	197	20,0	292	29,8
Луганська	391	17,4	213	9,6
Львівська	217	8,6	201	7,9
Миколаївська	597	51,0	419	36,0
Одеська	1 362	57,1	1 177	49,2
Полтавська	213	14,6	223	15,4
Рівненська	134	11,6	129	11,1
Сумська	73	6,4	65	5,8
Тернопільська	56	5,2	54	5,1
Харківська	275	10,1	266	9,8
Херсонська	262	24,4	243	22,8
Хмельницька	151	11,6	101	7,8
Черкаська	297	23,6	258	20,6
Чернівецька	63	7,0	56	6,2
Чернігівська	265	24,9	229	21,7
м. Київ	711	25,3	660	22,8

* включно діти, народжені ВІЛ-інфікованими жінками, з невизначеним ВІЛ-статусом

** без урахування даних по тимчасово окупованій території Донецької області у 2015 році

Таблиця 5

Шляхи інфікування ВІЛ за період 1987 – 2015 рр. (6 міс.)*

Шляхи інфікування ВІЛ	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (6 міс.)	1987- 2015 (6 міс.)
ВІЛ-інфіковані, всього осіб,	17 669	18 963	19 840	20 489	21 177	20 743	21 631	19 273	7 453	271 942
у тому числі інфіковані: статевим шляхом	6 784	7 945	8 635	9 212	10 391	10 592	11 734	10 925	4 415	108 727
з них:										
гомосексуальним	48	65	94	90	143	152	262	277	167	1 408
гетеросексуальним	6 736	7 880	8 541	9 122	10 248	10 440	11 472	10 648	4 248	107 319
парентеральним шляхом	7 088	7 015	7 113	6 943	6 592	5 935	5 849	4 674	1 502	112 294
з них унаслідок: введення наркотичних речовин ін'єкційним шляхом,	7 084	7 009	7 105	6 934	6 588	5 933	5 847	4 670	1 501	112 212
переливання препаратів або компонентів крові	1	1	0	0	1	2	0	0	0	25
трансплантації донорських органів, клітин, тканин, біологічних рідин,	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
інших медичних маніпуляцій,	0	0	0	0	1	0	1	0	0	12
професійного інфікування,	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
інших немедичних втручань	3	5	8	9	2	0	1	4	1	42
від ВІЛ-інфікованої матері до дитини**	3 430	3 635	3 741	4 049	4 010	4 048	3 898	3 600	1 520	45 578
шлях інфікування не визначено	367	368	351	285	184	168	150	74	16	5 343

* без урахування даних по АР Крим та м. Севастополь з 2014 року, по тимчасово окупованій території Донецької області – з січня 2015 року

** включно діти, народжені ВІЛ-інфікованими жінками, з невизначеним ВІЛ-статусом

Таблиця 6

**Офіційно зареєстровані ВІЛ-інфіковані
споживачі ін'єкційних наркотиків (СІН) та їх відсоток від загальної
кількості ВІЛ-інфікованих у 2014 р. (6 міс.) – 2015 р. (6 міс.)**

Регіони	2014 (6 міс.)		2015 (6 міс.)	
	СІН	%	СІН	%
Україна	2 485	23,9	1501	20,1
Вінницька	31	16,3	18	11,1
Волинська	16	13,0	14	8,8
Дніпропетровська	482	27,9	273	23,5
Донецька*	489	23,3	50	14,1
Житомирська	39	22,4	49	22,3
Закарпатська	0	0,0	4	12,1
Запорізька	82	27,8	54	20,8
Івано-Франківська	12	12,4	23	23,0
Київська	112	29,2	90	21,6
Кіровоградська	27	13,7	54	18,5
Луганська	94	24,0	47	22,1
Львівська	57	26,3	61	30,3
Миколаївська	145	24,3	84	20,0
Одеська	244	17,9	148	12,6
Полтавська	65	30,5	84	37,7
Рівненська	22	16,4	16	12,4
Сумська	17	23,3	18	27,7
Тернопільська	11	19,6	3	5,6
Харківська	95	34,5	52	19,5
Херсонська	56	21,4	49	20,2
Хмельницька	31	20,5	11	10,9
Черкаська	79	26,6	80	31,0
Чернівецька	11	17,5	5	8,9
Чернігівська	59	22,3	57	24,9
м. Київ	209	29,4	157	23,8

* без урахування даних по тимчасово окупованій території Донецької області у 2015 році

Таблиця 7

Захворюваність на СНІД у 2014 р. (6 міс.) – 2015 р. (6 міс.)

Регіони	2014 (6 міс.)		2015 (6 міс.)	
	абсолютне число	на 100 тисяч населення	абсолютне число	на 100 тисяч населення
Україна	5 306	12,3	3 992	9,3
Вінницька	109	6,7	96	6,0
Волинська	65	6,3	76	7,3
Дніпропетровська	1 010	30,6	904	27,6
Донецька*	1 264	29,1	294	6,9
Житомирська	81	6,4	111	8,9
Закарпатська	22	1,8	17	1,4
Запорізька	197	11,1	187	10,6
Івано-Франківська	59	4,3	48	3,5
Київська	135	7,9	173	10,0
Кіровоградська	53	5,4	116	11,8
Луганська	159	7,1	112	5,1
Львівська	90	3,6	91	3,6
Миколаївська	203	17,3	184	15,8
Одеська	805	33,8	676	28,2
Полтавська	100	6,9	133	9,2
Рівненська	42	3,6	31	2,7
Сумська	31	2,7	20	1,8
Тернопільська	29	2,7	19	1,8
Харківська	125	4,6	100	3,7
Херсонська	88	8,2	87	8,2
Хмельницька	87	6,7	64	4,9
Черкаська	161	12,8	119	9,5
Чернівецька	14	1,5	31	3,4
Чернігівська	113	10,6	79	7,5
м. Київ	264	9,4	224	7,8

* без урахування даних по тимчасово окупованій території Донецької області у 2015 році

Таблиця 8

Смертність від СНІДу у 2014 р. (6 міс.) – 2015 р. (6 міс.)

Регіони	2014 (6 міс.)		2015 (6 міс.)	
	абсолютне число	на 100 тисяч населення	абсолютне число	на 100 тисяч населення
Україна	1 629	3,8	1 497	3,5
Вінницька	23	1,4	29	1,8
Волинська	16	1,5	30	2,9
Дніпропетровська	423	12,8	387	11,8
Донецька*	306	7,0	143	3,3
Житомирська	43	3,4	46	3,7
Закарпатська	3	0,2	7	0,6
Запорізька	67	3,8	74	4,2
Івано-Франківська	15	1,1	13	0,9
Київська	20	1,2	58	3,4
Кіровоградська	19	1,9	39	4,0
Луганська	78	3,5	54	2,4
Львівська	20	0,8	40	1,6
Миколаївська	76	6,5	65	5,6
Одеська	219	9,2	184	7,7
Полтавська	53	3,6	55	3,8
Рівненська	13	1,1	12	1,0
Сумська	7	0,6	3	0,3
Тернопільська	10	0,9	10	0,9
Харківська	14	0,5	31	1,1
Херсонська	15	1,4	25	2,3
Хмельницька	30	2,3	27	2,1
Черкаська	26	2,1	37	3,0
Чернівецька	8	0,9	8	0,9
Чернігівська	33	3,1	33	3,1
м. Київ	92	3,3	87	3,0

* без урахування даних по тимчасово окупованій території Донецької області у 2015 році

Таблиця 9

**Інформація про установи та організації, які проводять АРТ
хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД по регіонах України**

Регіон	Станом на 01.01.2015 р.	Станом на 01.07.2015
Україна	216	250
Вінницька	5	6
Волинська	2	2
Дніпропетровська	32	37
Донецька	43	43
Житомирська	3	3
Закарпатська	1	1
Запорізька	6	7
Івано-Франківська	1	1
Київська	6	9
Кіровоградська	2	2
Луганська	9	9
Львівська	7	8
Миколаївська	9	9
Одеська	23*	30*
Полтавська	9	12
Рівненська	3	7
Сумська	5	5
Тернопільська	3	3
Харківська	7	11
Херсонська	7	10
Хмельницька	6	7
Черкаська	19	19
Чернівецька	1	1
Чернігівська	2	3
м. Київ	3**	3**
Заклади національного рівня	2	2

* враховано 6 пунктів надання АРТ Одеського міського центру СНІДу

** враховано 3 пункти надання АРТ Київського міського центру СНІДу

Таблиця 10

**Загальна кількість хворих на ВІЛ-інфекцію/СНІД,
які отримують АРТ станом на 01.07.2015 року**

Регіон/ Організація	Заклади охорони здоров'я МОЗ та НАМН України				Заклади охорони здоров'я ДПтСУ	Разом
	Дорослі		Діти		Дорослі	
	Держ. бюджет	Глобаль- ний фонд 10-й раунд	Держ. бюджет	Всього, ЗОЗ МОЗ та НАМН України	Глобаль- ний фонд 10-й раунд	
Усього	44 761	14 941	2 888	62 590	1 770	64 360
Вінницька обл.	864	313	36	1 213	40	1 253
Волинська обл.	593	188	39	820	26	846
Дніпропетровська обл.	6 234	2 447	547	9 228	285	9 513
Донецька обл. (підконтрольна)	3 408	1 040	206	4 654	36	4 690
Донецька обл. (непідконтрольна)*	4 624	1 654	189	6 467		6 467
Житомирська обл.	797	302	54	1 153	56	1 209
Закарпатська обл.	154	10	9	173	0	173
Запорізька обл.	1 315	416	64	1 795	75	1 870
Івано-Франківська обл.	516	91	22	629	6	635
Київська обл.	1 347	543	125	2 015	115	2 130
Кіровоградська обл.	617	213	77	907	25	932
Луганська обл. (підконтрольна)	940	202	41	1 183	2	1 185
Луганська обл. (непідконтрольна)*	915	143	18	1 076		1 076
Львівська обл.	817	292	42	1 151	123	1 274
Миколаївська обл.	3 593	839	186	4 618	182	4 800
Одеська обл.	5 302	1 807	395	7 504	123	7 627
Полтавська обл.	1 064	347	63	1 474	75	1 549
Рівненська обл.	461	135	18	614	55	669
Сумська обл.	400	124	29	553	22	575
Тернопільська обл.	421	79	2	502	39	541
Харківська обл.	976	599	51	1 626	181	1 807
Херсонська обл.	1 243	478	85	1 806	176	1 982
Хмельницька обл.	543	219	46	808	42	850
Черкаська обл.	819	347	78	1 244	48	1 292
Чернівецька обл.	227	86	91	404	4	408
Чернігівська обл.	1 082	334	78	1 494	34	1 528
м. Київ	3 587	1 031	164	4 782		4 782
НДСЛ «ОХМАТДИТ»	74	9	131	214		214
ДУ «ІЕІХ НАМН України»	1 828	653	2	2 483		2 483

Таблиця 11

**Порівняльна таблиця кількості осіб, які отримували АРТ
в закладах охорони здоров'я МОЗ України та НАМН України
станом на 01.01.2015 р. та 01.07.2015 р.**

Регіон/ Організація	Кількість осіб, які отримували АРТ		Приріст за півроку (абс.)	Приріст за півроку (%)
	Станом на 01.01.2015 р.	Станом на 01.07.2015 р.		
Усього	59 783	62 590	2 807	4,7%
Вінницька	1 146	1 213	67	5,8%
Волинська	847	820	-27	-3,2%
Дніпропетровська	8 745	9 228	483	5,5%
Донецька обл. (підконтрольна)	11 121	4 654	0	0,0%
Донецька обл. (непідконтрольна)*		6 467		
Житомирська	1 078	1 153	75	7,0%
Закарпатська	146	173	27	18,5%
Запорізька	1 716	1 795	79	4,6%
Івано-Франківська	552	629	77	13,9%
Київська	1 798	2 015	217	12,1%
Кіровоградська	823	907	84	10,2%
Луганська обл. (підконтрольна)	2 314	1 183	-55	-2,4%
Луганська обл. (непідконтрольна)*		1 076		
Львівська	1 149	1 151	2	0,2%
Миколаївська	4 459	4 618	159	3,6%
Одеська	6 744	7 504	760	11,3%
Полтавська	1 459	1 474	15	1,0%
Рівненська	614	614	0	0,0%
Сумська	526	553	27	5,1%
Тернопільська	483	502	19	3,9%
Харківська	1 625	1 626	1	0,1%
Херсонська	1 688	1 806	118	7,0%
Хмельницька	752	808	56	7,4%
Черкаська	1 148	1 244	96	8,4%
Чернівецька	373	404	31	8,3%
Чернігівська	1 441	1 494	53	3,7%
м. Київ	4 499	4 782	283	6,3%
НДСЛ «ОХМАТДИТ»	209	214	5	2,4%
ДУ «ІЕІХ НАМН України»	2 328	2 483	155	6,7%

**Загальна кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД,
які отримують та потребують АРТ в закладах охорони здоров'я
МОЗ, НАМН України та ДПтСУ, станом на 01.07.2015 р.
(за даними звітної форми № 56)**

Найменування	Кількість осіб, які отримують АРТ	Кількість осіб, які потребують АРТ (не отримують)	Кількість осіб, які потребують АРТ (у т.ч. отримують)
Усього,	64 360	3 321	67 681
у тому числі: дорослі від 18 років і старші, всього:	61 472	3 303	64 775
з них: чоловіки	32 477	1 793	34 270
жінки	28 995	1 510	30 505
діти віком 0-18 років, всього:	2 888	18	2 906
з них: чоловіки	1 402	9	1 411
жінки	1 486	9	1 495
у тому числі: діти віком 0-3 років включно,	391		391
діти віком 4-10 років включно	1 339		1 339
діти віком 11-14 років включно	780		780
діти віком 15-18 років	378		378
Кількість осіб зі статусом активний туберкульоз	5 761	862	6 623
Кількість осіб зі статусом активний СН	7 088	926	8 014

Таблиця 13

**Профілактика та лікування опортуністичних захворювань
за 6 місяців 2015 року*.**

№ з/п	Назва опортуністичної інфекції або супутнього захворювання	Профілактика		Лікування	
		Абс.	%	Абс.	%
1	Місцеві форми інфекцій, викликаних ВПГ-1 та ВПГ-2	291	1,9%	941	6,8%
2	Генералізовані форми інфекцій, викликаних ВПГ-1 та ВПГ-2	8	0,1%	113	0,8%
3	Оперізуючий герпес	99	0,6%	467	3,4%
4	Цитомегаловірусний ретиніт (коліт)	11	0,1%	145	1,0%
5	Орофарингеальний кандидоз	1 004	6,5%	6 275	45,3%
6	Системний кандидоз	83	0,5%	459	3,3%
7	Дисеміновані мікози (кокцидіомікоз, гістоплазмоз)	34	0,2%	96	0,7%
8	Бактеріальні пневмонії	84	0,5%	1 581	11,4%
9	Сальмонельозна бактеріємія	0	0,0%	11	0,1%
10	Інші бактеріальні інфекції	348	2,3%	2 754	19,9%
11	Нетуберкульозна мікобактеріальна інфекція	564	3,7%	92	0,7%
12	Пневмоцистна пневмонія	10 333	67,0%	405	2,9%
13	Токсоплазмоз (церебральний, хоріоретиніт)	2 162	14,0%	380	2,7%
14	Криптококовий менінгіт	328	2,1%	67	0,5%
15	Криптоспоридіоз, ізоспоров	47	0,3%	6	0,0%
16	Вісцеральний лейшманіоз	0	0,0%	0	0,0%
17	Саркома Капоші	1	0,0%	21	0,2%
18	Лімфоми (неходжкінські, Т-клітинна лімфома Ходжкіна)	16	0,1%	32	0,2%

* відсутні дані по Донецькій області за 2-й квартал 2015 року, Луганській області – за 1-й квартал 2015 та ІЕІХ.

Кількість пацієнтів ЗПТ станом на 01.07.2015 р. по регіонах України

Регіони	Кількість пацієнтів на ЗПТ		
	Всього	Пацієнти з ВІЛ	Пацієнти на АРТ
Україна	8264	3428	2043
Вінницька область	322	87	67
Волинська область	150	49	29
Дніпропетровська область	1350	738	442
Донецька область	487	227	98
Житомирська область	292	110	58
Закарпатська область	35	2	2
Запорізька область	280	100	76
Івано-Франківська область	262	105	84
Київська область	159	67	46
м. Київ	800	349	215
Кіровоградська область	271	77	18
Луганська область	160	50	30
Львівська область	253	119	55
Миколаївська область	688	324	219
Одеська область	281	143	117
Полтавська область	606	171	119
Рівненська область	154	63	33
Сумська область	325	84	47
Тернопільська область	130	40	19
Харківська область	261	67	38
Херсонська область	243	95	55
Хмельницька область	311	122	51
Черкаська область	198	107	57
Чернівецька область	83	23	17
Чернігівська область	163	109	51